

Na jiném místě, při vysvětlování „protidrogové kampaně“ z roku 1985 a později z počátku 90. let, vychází na světlo silná xenofobie nacionalistů. Za pachatele trestné činnosti v oblasti distribuce drog vždy označují buď Arabů, Rómy či příslušníky jiných národností, a z celého výkladu vyznívá, že drogově závislý Korsičan je v podstatě obětí živlů, které přišly odjinud.

Závěr knihy přináší střizlivé a přímočaré zhodnocení situace. Oba respondenti shodně konstatují, že nacionalistické hnutí na Korsice se dá shrnout slovem „nezdar“. Za kladný rys svého snažení označují fakt, že Korsičanům zdvihli sebevědomí, ale v zápětí dodávají, že již od konce 80. let si byli vědomi skutečnosti, že ostrov není na samostatnost připraven. Nedosáhli kulturní a společensko-politické revoluce, o kterou usilovali, jelikož se jim nepodařilo vymýtit starobyrou moc místních klanů a naopak svým tajným bojem ještě posílili vliv zbraní na ostrově. Následně docházejí k překvapivému závěru, že „do budoucna je třeba termín nacionalismus úplně vymýtit“. (s. 211)

Recenzovaná publikace představuje sérii rozhovorů, které přinášejí zpověď dvou bývalých představitelů korsického ozbrojeného národnostního boje. Přes veškerou otevřenost výpovědi obou dotazovaných zůstává práce, která si neklade za cíl objektivní popis či rozbor událostí, prostým svědectvím klíčového období korsického nacionalismu z velmi vyhraněného úhlu pohledu, jakousi alternativní verzí k oficiálnímu výkladu situace. Její význam a jedinečnost spočívá v subjektivních výkladech dění na ostrově, dále v popisech drobných detailů ze života a přiblížení vnímání světa zevnitř ilegálních ozbrojených skupin. Text charakterizuje přílišné odmítání odpovědnosti, častá protichůdná tvrzení, a trvalá snaha představení sebe sama v co nejlepším světle.

Práce obsahuje velmi cenné dodatky, ve kterých nalezneme podrobný přehled historie ozbrojeného národnostního boje na Korsice od 21. 8. 1975 (první ozbrojené akce nacionalistů v Alérii) až do 8. 10. 1999 (posledního

významného přeskupení sil uvnitř nacionalistů před vydáním knihy), přehled štěpení FLNC a mnoho dalších materiálů.

Libor Štěpánek

Fiala, P.; Mareš, M. (eds.):

EVROPSKÉ POLITICKÉ STRANY

Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, Brno 2001, 155 stran

V posledním desetiletí se stále se zrychlující intenzitou procesu evropské integrace, spojené především s novými výzvami po skončení studené války, začínají politické strany organizované na evropské úrovni nabývat stále většího významu. Nejenom proto, že k tomu nezbytně, zezdola dochází už od 70. let 20. století spolu se zavedením přímých voleb do Evropského parlamentu. Ale také proto, že se v souvislosti s perspektivou dalšího rozšíření Evropské unie (EU), pozvolným kompetenčním posilováním Evropského parlamentu a změnami základních smluv Společenství, které už od Maastrichtu zachycují, respektive vymezují tyto subjekty, evropské politické strany stávají nezbytnými aktéry v rámci politického systému EU. K jejich relevanci přispívají také současné snahy EU definovat a vyřešit otázku financování těchto stran.

O to, politologicky a právně vymezit tento fenomén, se snaží autoři další ze série studií Mezinárodního politologického ústavu Masarykovy univerzity. Publikace je systematicky vhodně strukturovaná – snaží se jednak v úvodu obecně vymezit evropské politické strany, shrnout dosavadní vědecký výzkum na tomto poli a také alespoň částečně zachytit poslední vývoj; v další, nejobsáhlejší části seznámit s jednotlivými stranickými subjekty na úrovni EU; v předposlední kapitole se autoři věnují politickým formacím, které zatím z různých

důvodů nevytvořily evropskou politickou stranu; v závěru pak perspektivami a možnostmi dalšího vývoje evropského stranického systému. Je třeba říci, že stejně jako u ostatních prací, které se zabývají problematikou evropské integrace, také v tomto případě bylo obtížné a fakticky nemožné zachytit všechny aspekty týkající se evropských politických stran. Na což ostatně upozorňují sami autoři. Stranické formace totiž jednak procházejí po každých volbách do Evropského parlamentu dílčími změnami, jednak neustále pokračuje výše zmíněný intenzivní integrační proces, který definuje nebo upřesňuje podmínky, za kterých evropské politické strany působí.

V úvodní kapitole se Petr Fiala a Miroslav Mareš pokoušejí metodologicky vymezit evropské politické strany, objasnit důvody jejich vzniku a popsat jejich další formování v kontextu evropské integrace. Za zmínku tu stojí důležitý fakt, že formace, které vznikají na evropské úrovni, jsou do značné míry determinovány národními stranickými systémy a pozicí jednotlivých stran v tomto systému: nelze proto jednoznačně vymezit závislost názoru na evropskou integraci na pozici strany v rámci pravo-levého politického spektra. Důvodem vzniku evropských politických stran se stala transnacionální spolupráce jednotlivých subjektů podmíněná přesunem ideologických konfliktních linií na evropskou úroveň. Tento vývoj byl charakteristický především u křesťanskodemokratických, socialistických a liberálních stran jakožto „nosných pilířů“ evropské integrace. Později k nim přibývaly strany Zelených a regionální formace, ostatní strany jsou k nadnárodnímu sdružování spíše zdrženlivější (s. 10, 11). Přínosné je, že autoři reflektují různé etapy vývoje Společenství (přímé volby do Evropského parlamentu, Maastricht, ale také Nice) v souvislosti se změnami, kterými procházely také evropské politické strany a analyzují rovněž zakotvení těchto subjektů v primárním a sekundárním právu a možnost budoucí právní úpravy financování „politických stran na evropské úrovni“ (jak je

označuje Smlouva z Nice). V tomto kontextu je důležité začlenění podrobnějšího pohledu na návrhy Evropské komise, opírající se o článek 308 Smlouvy o ES, protože nejenže konkrétně vymezují financování stran, ale de iure rovněž evropské politické strany jako takové.

Nejrozsáhlejší část publikace se podrobně zabývá jednotlivými evropskými politickými stranami – Evropskou lidovou stranou, Stranou evropských socialistů, Evropskou liberální, demokratickou a reformní stranou, Evropskou federací stran zelených a Evropskou svobodnou aliancí – Demokratickou stranou národů Evropy. Každý příspěvek zabývající se daným stranickým subjektem se vyznačuje stejnou strukturou: nejprve se autoři věnují historii a vývoji strany, následně organizačním aspektům činnosti včetně financování, dále programatikou subjektu a nakonec výhledu dalšího vývoje politické strany. Ačkoliv každou z kapitol zpracovával jiný autor, jsou všechny texty – možná právě zásluhou stejné koncepce – poměrně vyrovnané, což přispívá k celkové kvalitě publikace. Mezi ty nejkvalitnější lze přesto zařadit kapitoly o Straně evropských socialistů Romana Chytilka a Evropské liberální, demokratické a reformní straně Tomáše Palovského. I když ani zde se někteří autoři nevyhnuli chybám, ať už věcným (konstatováním, že v posledních volbách do Evropského parlamentu byla Strana evropských socialistů předstížena liberály, s. 54) nebo formálními (chybná transkripce západoevropských měst, s. 46, 47). V kapitole o Evropské lidové straně by si zasloužil větší rozbor její samotný vznik, spojený s faktickým odloučením od Evropské unie křesťanských demokratů. Právě v této kapitole se negativně projevil fakt, který se objevuje také v dalších příspěvcích, že některé události jsou datovány pouze rokem, případně měsícem a nikoliv přesným datem. Čtenář se pak ztrácí, protože není jasné, zda byla (v tomto případě) dříve založena Evropská lidová strana nebo Evropská demokratická unie, protože se jedná o tentýž rok. Výborným doplněním

této části knihy jsou tabulky, které v každé kapitole specifikují jednotlivé členy, přidružené členy a členy se statutem pozorovatele každé evropské formace (škoda jen chybějícího data, ke kterému se vztahují členské subjekty Evropské federace stran zelených), případně další souvislosti ve vztahu k Evropskému parlamentu (volby, složení frakce apod.).

Předposlední kapitola Miroslava Mareše se zabývá otázkou možného zformování a zastoupení na evropské úrovni také těch subjektů, které stranu ve smyslu článku 191 Smlouvy o ES nevytvořily: radikálně levicové, extrémně pravicové, antievropské, částečně také konzervativní a tzv. single issue strany (orientované na úzkou voličskou skupinu). Všimá si rovněž jejich vztahu k evropské integraci a vstupu do Evropského parlamentu a v části věnované spolupráci konzervativních stran podrobněji rozebírá téma Evropské demokratické unie jakožto „zvláštního“ fenoménu stranických integračních snah v Evropě. Tato část knihy je hodně zajímavá a přínosná především tím, že ukazuje často snahy stran odmítajících evropskou integraci o prezentaci, respektive koordinaci svých zájmů na evropské úrovni. To je případ radikálně levicových, extrémně pravicových a dokonce i antievropských stran (které paradoxně na evropské úrovni sjednocuje odpor vůči EU), v jejichž politice ustupuje pravo-levá dimenze negativnímu vztahu k evropské integraci.

V závěru studie se Petr Fiala a Miroslav Mareš snaží vymezit definici a funkce systému politických stran, aby pak mohli tyto skutečnosti (pokud je to vůbec možné) aplikovat na evropskou úroveň a zodpovědět tak otázku, zda existuje systém politických stran také na evropské úrovni. Jejich odpověď je spíše negativní, přičemž mezi hlavní posuzovaná kritéria patří omezená působnost stran v Evropském parlamentu, nedoroznění celkové konstrukce politického systému EU a závislost evropských stran na národních úrovních. Autoři se také kriticky zabývají tématem jednotlivých voleb do Evropského parlamentu a vši-

mají si jejich nereprezentativnosti a nerovnosti vzhledem k tradičnímu, demokratickému pojetí voleb. Jak správně připomínají, předpokladem existence stranického systému je jeho působení jako subsystému určitého politického systému. Z tohoto důvodu je v EU podmínky pro vznik skutečného stranického systému třeba teprve vytvořit.

Knihy je v českém kontextu první ucelenou prací, která mapuje problematiku politických stran na evropské úrovni. I když zde samozřejmě existují jednotlivé odborné články, příspěvky ve sbornících nebo specializované studie, vždy se jednalo „pouze“ o zachycení určité části nebo konkrétního subjektu v rámci tohoto tématu. Je proto dobře, že tato faktograficky i metodologicky zajímavá publikace přispívá k poznání fungování a interakce evropských politických stran a představení části současného výzkumu v této oblasti. S ohledem na navzájem propojené procesy uvnitř EU je možné ji doporučit také všem zájemcům, kteří chtějí lépe poznat a pochopit vztahy uvnitř této nestandardní mezinárodní organizace.

Zdeněk Sychra

Ladislava Kremlíčková (ed.):

SECURITAS IMPERII

7. Sborník k problematice bezpečnostních služeb, Themis, Praha 2001, 358 str.

Sedmý díl sborníku Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu Policie ČR (ÚDV) se z mnoha úhlů snaží zachytit vývoj československého státu a společnosti v padesátých letech. Období prvního desetiletí komunistického panství v Československu představuje taktéž jediný styčný bod celkem jednácti příspěvků devíti autorů. Všechny se ale vyznačují kvalitním poznámkovým aparátem, jež přináší dosud naprosto neznámé zdroje